

BH2000. 100

Nem vagyoni kártérítés a Hepatitis C vírussal fertőzött vérkészítmény felhasználásával okozott egészségkárosodás miatt [1972. évi II. törvény 22. § (2) bekezdés, 58. § (3) bekezdés, 16/1972. (IV. 29.) MT rendelet 12. § (1)-(2) bekezdés, 199/1997. (XI. 14.) Korm. rendelet, 1959. évi IV. törvény 326. § (1)-(2) bekezdés, 354-355. §, 360. § (1) bekezdés, 1952. évi III. törvény 206. § (1) bekezdés].

Az 1951-ben született felperest negyedik gyermekével való terhessége kilencedik hónapjában - 1984 októberében - méhszájzáró műtét elvégzése végett vette fel az alperes jogelődje, a megyei tanács szülészeti és nőgyógyászati osztálya. Az október 11-én elvégzett műtét során az egyik artéria megsérült, emiatt az erős vérzés következtében vérátömlesztésre volt szükség. A felperes 1810 ml „A” RH pozitív transzfúziót kapott.

A felperes 1984. november 25-én szülte meg a gyermekét, majd november 26-án 2110 ml „A” RH pozitív VVS MASSA transzfúziót kapott.

Időközben nyolc év eltelt, amikor a felperes 1992. október 1-jén véradásra jelentkezett. A T-i Vértranszfúziós állomáson 400 ml vért vettek le tőle, de az ezt követő vizsgálaton kiderült, hogy C típusú fertőző májgyulladás van, ezért a vért nem használták fel, de a vértranszfúziós állomás vezető főorvosa 1993-ban felhívta a figyelmét, hogy vért HCV ellenanyagra pozitívnak találták, és kiegészítő vizsgálatokon vegyen részt. A felperes emiatt 1993 decemberében kórházban volt, ahol a vizsgálatok eredménye krónikus aktív Hepatitis C vírusfertőzést igazolt. Ekkor a felperes még teljesen panasz- és tünetmentes volt, ezt követően fél éven át Interferon-kezelést kapott. Az eközben elvégzett vizsgálatok is panasz- és tünetmentességet igazoltak.

A felperes általános rosszulléte, panaszai 1995. év elején kezdődtek, amikor február 20-tól március 8-ig emiatt kórházi kezelés alatt állott. Ekkor állapították meg, hogy a folyamat progresszív jellegű.

A felperes munkaképessége csökkent, 1995. április 1-jétől kénytelen volt a munkaviszonyát megszüntetni.

A felperes az 1995. június 28-án benyújtott keresetében 4 000 000 forint nem vagyoni kártérítés és ennek 1993. január 1-jétől járó késedelmi kamata megfizetésére kérte a Magyar Állam alperes kötelezését. Azt állította, hogy vírusfertőzését az alperes jogelődjénél végzett műtétek során alkalmazott vérátömlesztés okozta, mert a vér fertőzött volt, ezért a Magyar Állam az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvény (a továbbiakban: Et.) 58. §-ának (3) bekezdésére figyelemmel a 22. § (2) bekezdése alapján az 1959. évi IV. törvénynek (a továbbiakban: Ptk.) a kártérítésre vonatkozó szabályai szerint köteles a kártalanítására.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperes nem bizonyította, hogy fertőzését a vérátömlesztés okozta, de alkalmazásának időpontjában ezt a fertőzést még nem is ismerték. Ezért a felelőssége nem állapítható meg. Elévülésre is hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése alapján megállapította, hogy a felperes fertőzése az alperes jogelődjénél alkalmazott vérátömlesztés következménye. Nem találta alaposnak az alperes elévülési kifogását sem, és 1995. április 1-jében határozta meg azt az időpontot, amikor világossá vált a felperes számára, hogy életlehetőségei beszűkültek, betegsége gyógyíthatatlan, korábbi életét nem folytathatja. Ehhez képest az 1995. június 28-án benyújtott keresete időben érkezett. A felperes keresetét mégis elutasította, mert a Ptk.-nak a veszélyes üzem felelősségére irányadó 345. §-ának alkalmazása folytán úgy látta, hogy az alperes mentesült a felelősség alól. A vértranszfúziók alkalmazásakor a Hepatitis C vírus nem volt ismert, ezért a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő a felperes egészségkárosodását. Emellett azt is megállapította, hogy az alkalmazott gyógymód életveszélyt hártott el, az orvos a legnagyobb gondosság és körültekintés követelményei szerint a kisebb kockázattal járó beavatkozást választotta.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és kötelezte az alperest 4 000 000 forint kártérítés és ennek 1995. április 1-jétől járó késedelmi kamata megfizetésére. Álláspontja szerint a Ptk. 345. §-a az adott esetben nem alkalmazható, az Et. a felróhatóságon alapuló kártérítést és az objektív kártalanítás fogalmát ismeri. A felperes keresete az utóbbira irányult. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján - egyezően az elsőfokú bírósággal - a másodfokú bíróság is azt állapította meg, hogy a felperes Hepatitis C vírusfertőzését az alperes jogelődje által alkalmazott vérátömlesztés okozta. Álláspontja szerint a felperesnek adott vérkészítmény gyógyszerhez hasonló elbírálás alá vonható anyag, mert azt gyógyászati cél érdekében élő ember szervezetébe

juttatták. Az alperes ezért az Et. 58. §-ának (3) bekezdése alapján a 22. § (2) bekezdése értelmében a Ptk.-nak a kártérítésre vonatkozó szabályai szerint köteles a kártalanításra (Ptk. 354-355. §).

Az elévülés kérdésében is egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával és megállapította, hogy a felperes követelése nem évült el. A károkozó cselekmény és a ténylegesen bekövetkezett kár között időbeli eltérés van, s a károsodás csak 1995. április 1-jén következett be, mert ekkor vált világossá, hogy a felperes életlehetőségei ténylegesen beszűkültek. A kár összege körében értékelte, hogy a felperes fiatal korában szerzett gyógyíthatatlan betegséget, munkaképessége 67% alá csökkent. Teljes életvitelének megváltoztatására, korábbi munkahelyének feladására és egészséges élet helyett fokozott orvosi kezelésre, megfigyelésre kényszerül.

A jogerős ítélet felülvizsgálatát és a kereset elutasítását az alperes kérte. Eljárásjogi és anyagi jogi jogszabálysértésre is hivatkozott. Álláspontja szerint a Magyar Állam nem marasztalható, mert az elsőfokú eljárásban félként nem vett részt. A felperes a keresetét a megyei önkormányzat kórháza ellen nyújtotta be. A másodfokú bíróságnak az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 253. §-ának (3) bekezdése értelmében a fellebbezési kérelem és ellenkérelem kereti között kellett volna elbírálnia az ügyet, a másodfokú eljárásban az alperes személye nem változhatott meg. A Magyar Államnak nem volt tudomása arról, hogy ellene pert indítottak, így a képviselőt ellátására sem adhatott meghatalmazást. A jogi képviselő a kórházat képviselte. Nemcsak a jogi képviselő személyében történt változás, hanem az anyagi kötelezett személyében is. A 199/1997. (XI. 14.) Korm. rendelet 1997. november 23-án történt hatálybalépéséig a per alperese a kórház volt. Ezt követően vele szemben a pert meg kellett volna szüntetni, a perben alanyváltozás következett be. Ez a másodfokú eljárásban már nem volt megengedett. Az alperes pozíciójában jogképességet megszüntető jogszabályváltozás történt.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 221. §-ában foglalt indokolási kötelezettségét is, mert nem állapítható meg az ítéletből az alperes oldalán bekövetkezett változás, nem adta indokát, miért tért el a felperes által követelt kamat kezdő időpontjától, miért nem tartotta rendeltetésellenesnek a felperes joggyakorlását, és megsértette a Pp. 206. §-ában foglaltakat is, mert felülmérlegelte a bizonyítékokat. Megítélése szerint nem állapítható meg, hogy a felperes 1984-ben kapta a HCV-fertőzést, az ebben az időpontban még ismeretlen volt, a vérkészítményt törzskönyvezni nem lehet, nem is gyógyszer, a bíróság tehát túllépte a hatáskörét amikor ennek ellenkezőjét állapította meg és alkalmazta az Et. 58. §-ának (3) bekezdésében foglaltakat. Fenntartotta az elévülési kifogását is. Álláspontja szerint a felperes állapota nem 1995 áprilisától rosszabbodott, mert már korábban is voltak rosszulletei. Az igényérvényesítés akadályának megszűnéséig az elévülés nyugodott [Ptk. 326. § (2) bekezdés], legkésőbb azonban 1994. január végén már ismert volt a betegsége. Ehhez képest a kereset az elévülési időn túl érkezett.

A felperes ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (2) bekezdése értelmében csak a felülvizsgálattal támadott részében vizsgálta, és a felperes kamatkövetelésének egy részét elutasító rendelkezést nem bírálta felül. A felülvizsgálati kérelem a kereset jogalapja körében nem alapos.

A felperes keresetében az akkor hatályban volt Et. 58. §-ának (3) bekezdésére és 22. §-ának (2) bekezdésére hivatkozással a Magyar Államtól követelt kártalanítást, és keresetét a Magyar Állam ellen indította. A megyei önkormányzat kórháza az alperesnek csupán képviselője volt, mert az Et. végrehajtásról szóló 16/1972. (IV. 29.) MT rendelet 12. §-ának (1) bekezdése képviselői jogosultságot adott annak az egészségügyi szervnek, amelynél a kárt okozó egészségügyi intézkedést végrehajtották. E jogszabály alapján perbeli képviselői jogosultsággal felruházott egészségügyi szerv - az adott esetben a kórház - eljárásra következtében azonban közvetlenül a képviselt, tehát a Magyar Állam alperes vált kötelezetté. Nem változtatott ezen az sem, hogy a 16/1972. (IV. 29.) MT rendelet 12. §-ának (2) bekezdése a perben megállapított kártalanítási összeg megfizetésére a kárt okozó egészségügyi szerv fizetési kötelezettségét írta elő. A per alperese ugyanis a Magyar Állam volt, és a kártalanításra is ő köteles, annak összegét pedig az erre a célra elkülönített pénzalapokból a kárt okozó egészségügyi intézkedést végrehajtó szerv útján kellett teljesítenie. Az alperes nem kellett a képviselőt ellátására meghatalmazást adnia, mert a kórház képviselői joga jogszabályon alapult. Az alperes személye a perben nem változott meg, mindvégig a Magyar Állam volt. A másodfokú eljárásban - az időközben hatályba lépett 199/1997. (XI. 14.) Korm. rendelet folytán - csupán a képviselő személye változott. A felülvizsgálati kérelem e kérdéssel kapcsolatos fejtegetése téves, a jogerős ítélet e körben eljárási szabályt nem sértett.

Nem sértette meg a jogerős ítélet a Pp. 221. §-ában foglaltakat sem, mert az alperes személyében változás nem következett be, ezért ezt indokolni sem kellett. A felperes által követelt összeg utáni késedelmi kamatot a másodfokú bíróság 1993. január 1-je helyett csak 1994. április 1-jétől kezdődően állapította meg, ezzel a felperes kamatkövetelésének egy részét értelemszerűen elutasította. Ez az ítélet indoklásából kitűnik, de e rendelkezés ellen a felperes felülvizsgálati kérelmet nem nyújtott be. A jogerős ítélet egészéből kitűnik, hogy a bíróság nem tekintette rendeltetésellenesnek a felperes joggyakorlását.

Nem állapítható meg a Pp. 206. §-ában foglaltak sérelme sem. A Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásainak és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg: a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el. Ebből következően a bíróság mérlegelése kiterjed az egyes bizonyítékok bizonyító erejének megállapítására, továbbá a felek, valamint a per egyéb résztvevői magatartásának egybevetésére és összességében való értékelésére. Mindezekből következően úján alakul ki a bíróság benső meggyőződése arról, hogy az ügyre vonatkozó tények valósak, illetőleg bizonyítottak-e.

A felülvizsgálati eljárás keretében a bíróság mérlegelése körébe tartozó kérdés általában nem vizsgálható, és nincs lehetőség a lefolytatott bizonyítás adatainak szembeállítására, újabb összehasonlítására. Vizsgálhatja azonban a Legfelsőbb Bíróság azt, hogy a mérlegelés eredményét meghatározó indokok tarthatók-e, nincs-e bennük nyilvánvalóan helytelen következtetés. Az adott esetben a másodfokú bíróság a helyes tényállás megállapítása érdekében a perben rendelkezésre álló bizonyítékokat a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében meghatározott módon egybevetette, s közülük egyeseket nem kiragadottan, hanem azokat összességükben értékelt. Így nem nyilvánvalóan téves az a következtetés - egyezően az elsőfokú bírósággal -, hogy a felperes a HCV-fertőzést az alperes jogelődje által 1984-ben alkalmazott vérátömlesztés során kapta.

Nem mentesülhet az alperes a kártalanítási kötelezettség alól azzal, hogy a vérátömlesztés időpontjában a HCV fertőzés még ismeretlen volt. A kártalanítási kötelezettségnek nem feltétele a felróhatóság. A kártalanítás feltétlen helyállási kötelezettséget jelent, tehát a kárt okozónak csak akkor nem kell megtérítenie a kárt, illetőleg annak egy részét, ha azt a károsult felróható magatartása okozta. Erről azonban az adott esetben nem lehet szó.

Helyesen utalt a bíróság jogerős ítéletében arra, hogy az alperes a vérkészítményt gyógyszerként alkalmazta, gyógyászati cél érdekében juttatta a felperes szervezetébe, és ha törzskönyvezésére nem is került sor, a nyilvántartásba vétele megtörtént, és akkor az adott vérkészítmény az orvostudomány ismeretei szerinti előírásoknak megfelelt, a felperes testi épsége mégis károsodott. Az alperes ezért az Et. 58. §-ának (3) bekezdése alkalmazásával köteles a felperes kártalanítására, és e körben nincs jelentősége annak, hogy a vérkészítmény adása életmentő beavatkozás volt-e.

Tévesen utalt az alperes felülvizsgálati kérelmében arra, hogy „a másodfokú bíróság hatáskörét túllépte, amikor szakminiszter hatáskörébe tartozó kérdésben foglalt állást”, mert az Et. 58. §-ának (3) bekezdése nem a vérkészítményekre, hanem a gyógyszerre vonatkozik. Annak megállapítása pedig, hogy mely anyagokat, termékeket vagy készítményt kell gyógyszernek tekinteni, illetőleg gyógyszerhez hasonló elbírálás alá vonni, a népjóléti miniszter hatáskörébe tartozik. A másodfokú bíróság nem azt állapította meg, hogy a vérkészítményt gyógyszernek

kell-e tekinteni, hanem azt vizsgálta, hogy azt miként használták fel. Nem a vérkészítmény összetételét, jellemzőit, hanem alkalmazásának módját vizsgálta, és ennek alapján helyesen állapította meg, hogy annak gyógyszerként történő alkalmazásáról van szó.

Alaptalanul hivatkozott az alperes arra is, hogy a vér adása által okozott károsodás fel sem merülhet kártalanítási okként, mert a vérkészítmény törzskönyvezésére nem került sor. Éppen a Magyar Állam alperes - a Népjóléti Minisztérium képviselőjében eljárva - nyilatkozott úgy pl. a Fővárosi Bíróság előtt, P. 25.361/1991. számú perben - ahol vérkészítmény útján HIV-pozitív fertőzés történt -, hogy az Et. 58. §-ának (3) bekezdése alapján az állam objektív kártalanítási felelőssége vitathatatlanul fennáll, és ismerte el ennek alapján a kártalanítási kötelezettségét. Arra azonban alappal hivatkozott az alperes, hogy a Legfelsőbb Bíróság Pf. III. 21.035/1996/4. számú ítéletében foglaltak az adott esetben nem alkalmazhatóak, mert ott a vér adományozójának az Et. 53. §-ának (2) bekezdésén alapuló kártalanításáról volt szó.

Alaptalan az alperes elévülési kifogása is. A felperes az 1984-ben történt vérátömlesztéssel kapcsolatos kártalanítási igényét érvényesítette. A Ptk. 326. §-ának (1) bekezdése szerint az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé válik. A Ptk. 360. §-ának (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a kártalanítás a károsodás bekövetkezésekor nyomban esedékes. Ezekből a rendelkezésekből következik, hogy a felperes követelésének elévülése a károsodás bekövetkezésével, a vérátömlesztés megtörténtével elkezdődött. A kártérítési igény elévülése akkor is a követelés esedékességétől kezdődik, ha a károsult a károsodásról csak később szerzett tudomást; ilyen esetben azonban indokolt a Ptk. 326. §-a (2) bekezdésének alkalmazása. A rendelkezésre álló orvosi iratokból egyértelműen megállapítható, hogy a felperes 1994. január 24-ig teljesen panasz- és tünetmentes, sőt az azt követő fél éven át - amikor Interferon-kezelést kapott - is mindvégig panaszmentes, tünetmentes volt. Még az 1994. június 1-jei bejegyzés, de az azt követő orvosi bejegyzések is tünetmentességet, jó általános állapotot igazolnak. Csak 1995. januárjában, februárjában derült ki, hogy a folyamat progresszív jellegű, és ezt a felperes általános állapota megerősítette. Ezt követően április 1-jétől már a munkaviszonyát is meg kellett szüntetni. A felperes a károsodásáról való tényleges tudomásszerzésig - 1995. februárjáig - menthető okból nem tudta az igényét érvényesíteni. Ehhez képest a keresete időben érkezett. A Pfv. III. 21.764/1995/4. számú ítéletében a Legfelsőbb Bíróság a járadékkövetelés elévülése körében döntött, ez a határozat a perbeli jogvitára nem alkalmazható.

Nem lehet kétséges, hogy a felperes élete az egészségkárosodása folytán súlyosan és véglegesen megnehezedett, ezért nem vagyoni kárpótlásra tarthat igényt. Ennek összegénél mindazok a körülmények értékelendők, amelyeket a megyei bíróság figyelembe vett, de valamennyi tényező együttes és gondos mérlegelésével - figyelembe véve a felperes sajátos károsodását is - a Legfelsőbb Bíróság a korábban kialakult ítélkezési gyakorlat alapján túlzottnak találta a másodfokú bíróság által megítélt kártérítés összegét és azt 3 000 000 forintra leszállította.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275/A. §-ának (2) bekezdése alapján - felülvizsgálattal támadott részében - hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben megváltoztatva az alperest 3 000 000 forint és járulékai megfizetésére kötelezte. (Legf. Bír. Pfv. III. 23.817/1998. sz.)